

Cumhuriyetin Tozlu Sayfaları

PROF. DR.
MEHMET ÇELİK

Prof. Dr. Mehmet elik

Prof. Dr. Mehmet elik, 1954 yılında Elazığ'da doğdu. İlk ve orta öğretimini kendi memleketinde, yüksek öğrenimini Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat (Türk Dili) ve İlahiyat (İslâm Felsefesi) fakültelerinde tamamladı.

1980 yılında akademik hayata başlayan elik, 1982-1987 yılları arasında Mor Gabriel Manastırı'nda Süryani Kilisesi, Süryani Dili ve Hristiyan İlahiyatı alanında akademik çalışmalarda bulundu.

Ortağçağ İslâm ve Roma-Bizans uzmanı olan Prof. Dr. Mehmet elik, özellikle Süryaniler, Nasturiler-Keldaniler, Ermeniler ve Fener Rum Patrikliği üzerindeki çalışmalarıyla tanınmaktadır.

Yayınlanmış 13 akademik kitaba ve 100'ün üzerinde bilimsel makaleye imza atan Prof. Dr. Mehmet elik, son yıllarda çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan sosyo-politik yazı ve röportajlarıyla, yurtiçi ve yurtdışında verdiği konferanslarla, ÜlkeTV 'deki "Sıradışı" programıyla kamuoyunda ilgiyle takip edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	11
Böyle Bir Çalışmaya Neden İhtiyaç Duyuldu?	15
1. Tarihin Çöplüğünde Gezinirken.....	17
2. Tarihe Bakarken Gözlerimize Takılan Dinî, Etnik, İdeolojik Gözlükler	18
3. Kronoloji Hafızlığı, Tarihçilik Değildir	24
4. Hedef, okuyucunun teknik bilgiye boğulmadan fotoğrafın tamamını, çıplak bir gözle görmesini sağlamak	27
5. Okuyucunun, resmin tamamını görebilmesi açısından tercih edilen anlatım tarzı ve üslup meselesi	29
6. Araştırma Konumuzun Sınırları.....	34

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN KURULUŞU VE MEŞRUTÎ DİKTATÖRLÜK SİSTEMİNİN İNŞASI

I. CHF'NİN SİYASAL YÖNETİM VE MİLLÎ İRADE KODLARININ TARİHİ DAMARLARI.....	50
1. Sorunlar Girdabından Kurtuluş Arayışları: Rotanın Batı'ya Çevrilmesi.....	52
2. Jön Türkler ve Millî İradeye Dayalı Siyasal Sistem Hayalleri	56
3. İttihatçılar ve Millî İrade Kılıfıyla Meşrutî Diktatörlüğün Hayata Geçirilişi	75
II. CUMHURİYET'İN İLANI VE GAZİ PAŞA'NIN REİS-İ CUMHUR OLUŞU	80
1. Millî Mücadeleyi Başarıya Ulaştıran Gazi Meclis'in İstikbaldeki Projeler İçin Ayak Bağı Olarak Görülmesi.....	81

2. Gazi Meclis'in Feshi ve Kız Gibi Meclis Tabir Edilen
II. Meclis'in Teşekkürü 84
3. Cumhuriyet'in İlanı ve Gazi Paşa'nın Reis-İ Cumhur
Seçilmesi.....87

III. GAZİ PAŞA'NIN HEDEFİ: DİKENSİZ GÜL

- BAHÇESİ** 94
1. Gazi Paşa'nın Egosu.....95
2. Gazi Paşa ile Milli Mücadelenin A-Kadrosunun Karşı Karşıya
Gelmesi 97
3. İzmir Suikasti Tezgâhı ve Milli Mücadelenin A-Kadrosunun
Tasfiyesi..... 111

DİKENSİZ GÜL BAHÇESİ VE ATATÜRK KÜLTÜ'NÜN İNŞASI

I. DİKENSİZ GÜL BAHÇESİNE SİVİL GÖRÜNTÜ

- VERME MAKYAJI** 131

II. ATATÜRK KÜLTÜ'NÜN İNŞASI FAALİYETLERİ... 138

1. Yasal Zeminin Oluşturulması 143
2. Ordu ve Tüm Güvenlik Güçlerinin Bu Kültü Koruma ve
Geliştirme İle Görevlendirilmesi 154

III. ATATÜRK KÜLTÜ'NÜN HALKA BENİMSETTİRİLMESİ

- FAALİYETLERİ** 161

1. Sansür Yoluyla Medyanın Kontrol Altına Alınması
ve Yönlendirilmesi..... 161
2. Harf Devrimiyle Halkın, İslâm Dünyası ve Tarihsel
Kültürüyle Bağlarının Koparılması..... 192
3. Eğitim-Öğretim Yoluyla Bu Kültü Uygun Nesiller
Yetiştirme Düşüncesi 208
4. Edebiyat Yoluyla Geniş Halk Kitleleri Üzerinde Bu
Kült Algısını Pekiştirme Çalışmaları..... 220
5. Geniş Halk Kitleleri Üzerinde Bu Kült Algısını
Görsellerle Pekiştirme Çalışmaları 228

6. Kürt ve Alevilerin Külte Sopayla İtaat Ettirilmesi	237
7. Millî Bayramlar ve Kurtuluş Günleri Törenleri İle Bu Kültün Güçlendirilmesi.....	257
8. Yurtiçi Gezileri ve Törenler İle Kültün Canlı Tutulması	268

KEMÂL'İN ÜLKESİ

I. KIZ GİBİ MECLİS DE ARTIK GAZİ PAŞA'YI

KESMİYORDU	285
1. Gazi Paşa'nın Milletvekili Olacakların Tespit ve Tayin Yetkisini Şahsında Toplaması.....	285
2. Kemâl'in Ülkesinde Bulunmayan İki Şey: Öküz ve Tohum	288

II. BATIYA KARŞI ÇAKMA DEMOKRATİK GÖRÜNTÜ VERME NUMARASI .....

1. İkinci Kâhya Fethi'ye Muvazaa Partisi, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kurdurulması.....	293
2. Gazi Paşa'nın Egosu, Çakma Demokratik Görüntü Numarasına Ancak 98 Gün Dayanabildi	297
3. Gazi Paşa'nın Emriyle Kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Yine Gazi Paşa'nın Emriyle Feshedilmesi. 301	

III. YOKLUK VE YOKSULLUK İNTİFADASININ SOPAYLA TEDİP VE TERBİYESİ .....

1. Devletin Vatandaşına Mobing Uygulama Aracı: Menemen Provakasyonu	303
2. Provakasyonun Mahkeme Safahatı	320

IV. 1931 SEÇİMLERİNE GİDERKEN GAZİ PAŞA'NIN "YENİ ÇAKMA DEMOKRATİK GÖRÜNTÜ VERME" ARAYIŞ VE TAKTİKLERİ .....

1. Gazi Paşa'nın, Siyasal Alanda "Tapulu Arazime Gecekondu Kondurtmam!" Tavrı	329
--	-----

2. Yeni Çakma Demokratik Görüntü Aleti: Gazi Paşa'nın Bağımsız Adayları 342
3. Gazi Paşa'nın Hayal Kırıklığı..... 348

SON VİRAJ VE KAÇINILMAZ SON

I. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KAPATILMASI.. 357

1. Türk Ocaklarının Kapatılması 357
2. Mason Localarının Kapatılması 362
3. Türk Kadınlar Birliği'nin Kapatılması 365

II. 1935 SEÇİMLERİ VE GAZİ PAŞA'NIN BATIYA

YENİ ÇAKMA DEMOKRATİK GÖRÜNTÜ VERME

ARAYIŞLARI 370

1. Kadınlara Meclis Kapısının Açılması 370
2. Azınlıklara Kontenjan Tanınması 372

III. KURTARICI KÜLTE PARALEL YAPI'NIN ORTAYA

ÇIKMASI VE SON VİRAJDAKİ GELİŞMELER 380

1. Ebedî Şef'e Karşı Millî Şef'in Ayak Sesleri..... 382
2. Karşılıklı Restleşmelerin Sahne Alışı 384
3. İplerin Kopuşu: I. Kâhya'nın Tasfiyesi..... 386

IV. MUKADDER SON VE I. KÂHYA'NIN MİLLÎ

ŞEFLİĞE TERFİİ..... 388

1. Gazi Paşa'nın I. Kâhya'yı Öldürtme Şayiasının Ortamı Germesi..... 388
2. Gazi Paşa'nın Ölümü ve Bir Devrin Kapanışı..... 395

MİLLÎ ŞEF DÖNEMİ

I. MİLLÎ ŞEF'İN BATIYA ÇAKMA DEMOKRATİK

GÖRÜNTÜ VERME ÇABALARI 399

1. Millî Şef'in, Gazi Paşa'nın Tetikçilerini Siyasetten Tasfiyesi 399
2. Millî Şef'in Meclis'te Müstakil Grup Tiyatrosu 401

3. Çok Partili Döneme Geçiş Öncesi Millî Şef'in Son Demokratik Görünümlü Valsi	406
II. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI VE MİLLÎ ŞEFİN HAYALLERİ	410
1. Hitler Hayranlığının Türkiye'yi İstila Etmesi	411
2. Rüzgarın Ters Dönmesi ve Millî Şef'in Panik-Atak Hastalığının Depreşmesi.....	413
3. Millî Şef'in Teslim Olan Almanya ve Japonya'ya Savaş Açma Kurnazlığı	414
III. RUS AYISININ TEHDİTLERİ VE MİLLÎ ŞEF'İN ROTAYI BATI LİMANINA KIRMASI.....	419
1. ABD'nin Ortadoğu'da Yeni Bir Karakol İnşasının Ön Hazırlığı	421
2. ABD'nin Baskısıyla Millî Şef'in Çok Partili Sisteme Geçişe Razı Olması	423
IV. BEYAZ İHTİLAL VE ŞEFLİĞİN TARİHİN KARANLIKLARINA GÖMÜLMESİ.....	425
1. Jandarma Dipçığı Altında ve Gözetiminde İlk Tek Dereceli Seçim: Açık Oy-Gizli Sayım Tiyatrosu	426
2. 1950 Seçimleri-Beyaz İhtilâl: Gizli Oy, Açık Sayım	429
3. Milletın Acı Şamarı ve Bir Devrin Kapanışı.....	448

Teşekkür

*Kitabın yayına hazırlanmasında
yaptıkları katkılardan dolayı
asistanlarım Dr. Hasan Akyol ve
Muhittin Çeken'e teşekkür ederim.*

ÖNSÖZ

Bu kitabın Giriş kısmını okumadan, lütfen ama lütfen bu kitabı okumaya kalkmayınız!

Prof. Dr. Mehmet ÇELİK

GİRİŞ

BÖYLE BİR ÇALIŞMAYA NEDEN İHTİYAÇ DUYULDU?

Çocukluğum, oyun hasretiyle geçti. Akranlarım sabah-tan-akşama sokakta oynarken, ben evin uşağı ve garsonu idim. Babam din adamıydı ve çok geniş bir çevresi vardı. Gündüzleri mahalleden ve şehir merkezinden babamı sohbet maksadıyla ziyarete gelenler eksik olmazdı; akşamları da ilçe ve köylerden şehre gelenler, yatılı olarak bize gelirlerdi. O dönemde köylüler özellikle fakirdiler, otel ve lokanta kültürleri de yoktu. Çoğu yol-yordam da bilmezlerdi. Babamın görev yaptığı camiye sorar, akşam namazında o camiye gelir, namaz sonrası babamla tanışır ve arkasına düşüp eve gelirlerdi. Babam bunların hiçbirisini tanımadığı gibi, gelenler de çoğunlukla birbirlerini tanımazlardı.

Evimiz otel ve lokanta karışımı bir yerdi ... Annem hizmetçi ve aşçı, ben de uşak ve garsondum. Yataklarımız bile misafirlerle verilir, yılda 5-10 gece ancak yatağımız bize nasip olurdu, minderler üzerinde bir köşede büzülür, öyle geceyi geçirirdik.

Babamın mütavazı memur maaşıyla, ancak bu misafirleri ağırlayabilirdik.

Neyse, esas konuya gelelim. Bu gelen misafirlerle ve özellikle gündüzleri çevre mahalle ve şehirden sohbet için gelenlere de, hizmet işini ben görür, çay, su ... garsonluğu yapardım ve odada hep onlarla beraber olurum ...

Sohbetler üç ana konu etrafında cereyan ederdi: Din, siyaset ve yakın tarih...

Özellikle yakın tarih üzerindeki sohbetler hem heyecanlı olur, hem de duygu yüklü. Bu dönemle ilgili anlatılan anekdotlar, kulaktan duyma olaylar, hem çok dikkatimi çeker, hem de tarihe olan merakımı arttırırdı. Bu nedenle, henüz ilkokuldayken tarih kitaplarıyla tanıştım. Elime geçen her şeyi okurdum. Evimizdeki sohbetlerde anlatılanlarla, birçok kitapta yer alan bilgiler çelişiyordu. Bu nedenle analiz gen'im çok erken gelişmeye başladı. Ortaokul sıralarında tarih derslerinde hocalarla tartışmaya başladım. Öyle hocalar olurdu ki, bir konuyu anlatırken, gözünü benden ayıramazlardı. Hem bilgimden, hem de cesaret ve dilimden tırsarlardı. Lise'de iken hocanın biri yazılı sınavlarının sorularını bana sordururdu... Yazılı kağıdım ise okunmaz, direkt üzerine 10 (o zaman 10'luk sistem vardı) yazılırdı. Lafı uzatmamak için Rıza Nur'un *Hayat ve Hatıratım*'ını, ilkokul 5. sınıfta okuduğumu söylemekle yetineyim.

Üniversiteye başladığımda, tarih hususunda bir karara vardım: Bir olayın teknik bilgileriyle zihnimi doldurmaya-çagım. O teknik bilgiler lazım olduğunda, açar bir kaynaktan bakarım. Daha çok olayın nedenlerini, sonuçlarını, olayı hazırlayan ortam ve şartları, olayın sonucunun menfi-müsbet etkilerini öğrenmeye, o konuda kafa yormaya başladım. Örneğin Küçük Kaynarca Antlaşması'nın maddelerini hiçbir zaman ezberlemedim, bugün de ezberimde değil. Sınav sorusu olarak bugün de önüme konsa, sıfır çekerim. Ama Küçük Kaynarca Antlaşması'nın sebep-sonuç, getirdikleri-götürdükleri üzerinde saatlerce irticalen konuşabilir ve sayfalarca yazabilirim.

1. Tarihin Çöplüğünde Gezinirken

Bu anlayışım, beni daha üniversite sıralarında iken kronolojik tarihten uzaklaştırdı, Tarih Felsefesine yöneltti. Kısa bir süre sonra, Tarih Felsefesi perspektifinde, bir olayı sağlıklı anlamak ve değerlendirebilmek için, başta kronolojik teknik bilgiler olmak üzere, kuru tarih bilgisinin yetmediğini anladım. Nihayetinde her olay, belirli bir tarihî ortamda vuku bulmuştu. O tarihî ortamın her renginin tonunu içinde barındırıyordu.

Bu nedenle olayın vuku bulduğu tarihî ortamın dinî yapısını, fikrî yapısını, iktisadî yapısını, sosyo-psikolojik ve sosyolojik yapısını bilmek gerekiyordu. Bu nedenle başta İlahiyat olmak üzere, o coğrafyanın kutsal metinlerini, Edebiyatını, Felsefesini, Sosyolojisini, Psikolojisini, Dinler Tarihini, İktisat Tarihini, Sanat Tarihini, Arkeolojisini... okumak gerektiğini, ancak ondan sonra tarihî olayı sağlıklı anlayabileceğimi anladım.

Buna ilaveten olayı aktaran yazarların; eğer dönemin yazarıysa, dinî, etnik, ideolojik, fikrî yapısını bilmek gerektiğini, değilse kullandığı kaynakların yazarlarının bu saydığım konulardaki özelliklerini bilmenin şart olduğunu anladım.

Böylece kaynak kritiği (İç inkiyad-Dış inkiyad)'nin ne kadar önemli olduğunu, bu kaynaklarda yazılı olanlara Kur'an ayeti gibi yaklaşılmasının olayı sağlıklı anlayabilmek için ne kadar lüzumlu olduğunu anladım.

Bütün bunlar bana, tarihçinin önündeki en büyük tuzağın ne olduğunu gösterdi: Resmî Belgeler!..

Evet, tarihî olayı ters-yüz eden, tarihçiyi; bir yalanı, bir nesilden diğer nesle aktaran bir köprü haline getiren, resmî belgelerdir, bunu anladım.

Televizyonlarda, panellerde, konferanslarda, sempozyumlarda bunların örneklerine çokça rastlanır: Elindeki belgeyi sallayarak “*ben belgesiz konuşmam, işte söylediklerimin belgesi!..*” babalanmalarının 40 yıllık meslek hayatımda binlerce örneğine rastladım.

Zavallı tarihçi, zokayı yuttuğunun bile farkında değil garibanım!..

Bir tarihî olayın iki cephesinin olduğunu düşünemiyor bile, beyninin o kısmı meslek hayatı boyunca hep zırhlı bir duvarla kaplanmış, bunu fehmedemiyor, bu zırhlı duvarı yok etmeyi aklının ucundan bile geçiremiyor.

Bir tarihî olayın iki cephesinin olduğunu söylemiştim: Galiler Cephesi, Mağluplar Cephesi...

Galiler, mağlupların ağzına bandı vurur ve toprağın derinliklerine gömerler. Zavallıların ne sesleri, ne iniltileri, ne de feryatları duyulur.

Bunun karşısında, o tarihî olayın belgelerini ise Galiler hazırlar ve tarih denen deryanın arşivine gönderirler... Tarihçi'ye de “*bu olay böyle oldu, al bunu böylece gelecek nesillere aktar!..*” denir.

Tarihçi böylece, Nakliyeciler olur... Tarihçiler de, “*Nakliyeciler Birliği'ni*” oluşturmuş olurlar. Tarih çöplüğünde en çok malzeme taşıyan *Nakliyeciler Tarihçiler* de, en büyük ve şöhretli Tarihçiler olur: *Hocaların hocası, duayen ...* vs. gibi sıfatlar da bu nakliyecinin onur ünvanları olur.

2. Tarihe Bakarken Gözlerimize Takılan Dinî, Etnik, İdeolojik Gözlükler

Toplum da gerek eğitim kanalıyla ve gerekse bu Nakliyeciler Tarihçiler esnafının yazdıklarını-çizdiklerini okuyarak, bir “*tari-*